

Udforskningen af Grønland. Til hvad der findes berettet i Artiklen „De vigtigste af Danske i arktiske Egne“ udførte Rejser og Forskninger“ i dette Tidsskrifts 19. Bind kan føjes følgende Oplysninger:

I 1906 har Østerrigeren Dr. Trebitch og Dr. Stiasny berejst Strækningen Upernivik—Vaigat—Jakobshavn—Egedesminde, navnlig for at indsamle etnografiske Sager og optage grønlandsk Sprog ved Fonograf.

En Englænder, Lægen James Brierley, der alt 1905 havde været i Grønland, begav sig 1906 til Nordgrønland for at samle Eskimo-Kranier.

Zoologen, Cand. mag. Ad. Jensen og Geologen, nuværende Dr. phil. Poul Harder blev 1906 udsendte af Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland for at undersøge postglaciale, marine Aflejringer ved Disko-Bugten.

Marinemaler Locher rejste 1906 til Egedesminde og Jakobshavn og derfra til Angmagsalik og Julianehaab for at træffe sammen med Thalbitzer og vende tilbage med ham.

Premierløjtnant af Flaaden J. T. Borg med Ledsager, Underminør Kragh, udsendtes paa Foranledning af Direktoratet for den grønlandske Handel, men under sagkyndig Ledelse af Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland paa en Opmaalingsekspedition, under hvilken en Del af Godthaabs-Fjorden kortlagdes, Havneforholdene ved Nagsuak undersøgtes, og Varder og andre Sømærker eftersaas. Disse Undersøgelser vil blive fortsatte ved Premierløjtnant Borg i 1908.

For Øjeblikket træffes der Forberedelse til Udsendelse af en Ekspedition til Undersøgelse af Fiskeriforholdene i Farvandet omkring Grønland. Ekspeditionen vil blive ledet af den forannævnte Cand. mag. Ad. Jensen, og der er til Brug for Ekspeditionen stillet 185,000 Kr. til Raadighed. Den vil vistnok afgaa herfra i Maj 1908.

Fra Knud Rasmussen er tilgaaet Underretning om, at han som bestemt den 1. April 1907 har begivet sig til Smiths-Sund, og at det er hans Plan at vende tilbage i Marts—April 1908.

Literaturanmeldelser.

R. Parkinson: Dreissig Jahre in der Südsee. Stuttgart 1907. Strecker und Schröder.

I det ovenfor nævnte, meget omfangsrige Værk i hvilket der ogsaa er optaget Indholdet af en Del Afhandlinger, som Forfatteren tidligere har skrevet i forskellige Tidsskrifter, har Parkinson givet en særdeles indgaaende Beskrivelse af Landet og den indfødte Befolkning i Bismarck-Arkipellet, en Beskrivelse, der især i etnografisk Henseende yder mange, værdifulde Oplysninger. Det oplyses ikke, hvilken Livsstilling Parkinson egentlig indtager, kun at han, efter fra 1875 til 1882 at have beboet Samoa, har været bosiddende paa den saa kaldte Gazellehalvø, den n. ø. Del af Ny Pommern, en af Arkipelets største Øer, hvor ogsaa Regeringsforvaltningen nu har sit Sæde i Herbertshöhe, efter at det tyske Rige i 1884-86 havde erhvervet sig Højhedsretten over Arkipelet og en Del af Ny Guinea og i 1899 havde overtaget disse Koloniers Forvaltning efter Ny Guinea Kompagniet, der ikke havde formaaet at udføre den.

Fra Gazellehalvøen har Parkinson foretaget en Mængde Rejser og Udflygter i Arkipelet, selv til de fjerneste Dele og til Egne, som i Reglen ikke berøres af Handlende.

Det har ikke været hans Formaal at give en streng videnskabelig Beskrivelse, derimod mere at vække Inter-

esse hos det tyske Publikum for hine fjærne Kolonier, og fra dette Synspunkt maa hans Bog bedømmes. Dog ikke blot i Tyskland, men ogsaa i andre Lande vil hans meget omfattende Betragtninger kunne paaregne Interesse.

Bismarck-Arkipellet, der ligger udfor den n. ø. Kyst af Ny Guinea, omfatter den store Ø Ny-Pommern (Nova Britannia) tillige med de N. for denne liggende saakaldte franske Øer (French Islands) og den udfor Gazellehalvøen liggende lille Ø Ny Lauenburg. Det hele Areal af alle disse Øer er ca. 34000 Kvkm. eller lidt mere end Jylland og Sjælland tilsammen. De har Dampskibsforbindelser med Sidney, Singapore, Hongkong og Japan. Endvidere omfatter Arkipelet Øerne Ny-Meklenburg (Nova Hibernia) og Ny Hannover med talrige, mindre Øer og et samlet Areal af ca. 13500 Kvkm. eller omtrent det dobbelte af Sjælland, Øen Sct. Matthias, hvis største Længde er ca. 33 og største Bredde ca. 11 Klm., dernæst Admiralitetsøerne med de V. for samme liggende saakaldte vestlige Øer og et samlet Areal af ca. 1900 Kvkm. eller lidt mere end Laaland og Falster tilsammen, de tyske Salomonsøer, af hvilke Bougainville og Buka er de største, deraf den første ca. 10000 Kvkm. eller saameget som Sjælland og Fyen tilsammen, og endelig de saakaldte østlige Øer, en lang Række smaa Øer, der ligger Ø. for Ny Meklenburg, og hvoraf nogle tilhører England. Beskrivelserne er ogsaa udstrakt til de Salo-

monsøer, som ikke hører til de tyske Besiddelser, nemlig Nissan (Sir Charles Hardy Øerne) og Carteretøerne, fordi de beboes af Folk, der meget ligner dem paa de tyske Salomonøer. Derimod er de tyske Besiddelser paa selve Ny Guinea ikke omhandlede.

Udflugterne til de mere afsidesliggende Øer har ofte været forbundne med store Farer paa Grund af Befolkningernes fjendtlige Sindelag. Om dette faar man et klart Begreb ved Beretningen om, hvorledes det er gaaet flere, der i Tidens Løb har besøgt Sct. Matthias og omliggende Øer.

Efter at Dampier havde opdaget dem i Slutningen af det 17. Aarhundrede, havde de sandsynligt ikke været besøgte før i 1864, da nogle Skibe, hvis Førere vilde hverve Arbejdere til forskellige Plantager paa Sydhavseerne, anløb dem, men atter maatte forlade dem med Tab af flere af Besætningerne. 1896 forsøgte en Skonnert, tilhørende Ny Guinea Kompagniet, at knytte Forbindelse, men det kom atter til Kamp, og Skibet maatte sejle bort med uforrettet Sag. I Begyndelsen af 1900 gentoges Forsøget, og Skibet forlod da Stedet, inden Strid var begyndt. I Maj 1900 besøgte Parkinson Øerne om Bord paa Skibet Seeadler, da Koloniernes Guvernør vilde bese dem. Opholdet varede i 3 Dage, forløb fredeligt, og som Følge heraf oprettede Firmaet Hernsheim, der i Forvejen var etableret paa den lille Ø Matupi ved Gazellehalvøen, en Fiskeristation paa en lille Ø ved Vestkysten. Dette Foretagende gik godt, indtil April 1901, da en rejsende Turist, Bruno Mencke, der besad sit eget Dampskib og havde givet sine Rejser et videnskabeligt Anstrøg blandt andet ved at kalde dem den første tyske Sydseekspektion, ogsaa begav sig til Sct. Matthias. Skibet havde en talrig Bemanning af Evropeere og farvede, og en Del af disse gik i Land og indrettede en Lejr, medens selve Skibet sendtes tilbage for at afhente noget, der var forglemt. I Lejren var man altfor sorgløs og udstillede ikke de fornødne Vagter, og dette benyttede da de indfødte, overfaldt pludselig Lejren, dræbte Mencke og flere af hans Ledsagere, inden det lykkedes for de øvrige at slaa Angriberne tilbage. Dermed opløstes Ekspeditionen, men uagtet den kejserlige Guvernør 1903 besøgte Stedet, hvor Lejren havde været, maatte Hernsheim ogsaa opgive sin Station paa Grund af den forøgede Fjendtlighed, Befolkningen paa Hovedøen nu udviste. Senere udførte det tyske Orlogsskib Cormoran et Straffetog, og der toges da ogsaa nogle Fanger. 1905 besøgte Parkinson atter Øen, og de indfødte viste sig da, formodentlig paa Grund af Straffekspeditionen, mere omgængelige, maaske ogsaa paa Grund af, at han bragte nogle af Fangerne med tilbage.

Af en Del af Øerne kender man endnu kun Kyststrækningerne; det indre af dem er ubekendt. De store Øer er hjærgfulde, skovrige og bestaar dels af vulkanske Eruptivmasser, dels af hævede Koralformationer. Adskillige Steder er der Vulkaner i Virksomhed, ogsaa Gejsere forekommer, og Øerne er meget udsatte for Jordskælv. De højeste Bjerge findes paa Bougainville, hvor de naar 3100 M. Højde. Ellers er Højden sjældent over 500 M. En Del af Øerne, saaledes de vestlige og de østlige Øer er lave Koralløer, Atoller, stundom med rig, stundom med ringe Vegetation.

Mest Omhu har Forfatteren dog anvendt paa Beskrivelsen af Befolkningen, der hovedsagelig bestaar af Melanesiere, dog hist og her med indblandede Polynesiere hos hvem et karakteristisk Mærke er en blaagraa Plet, som viser sig hos alle polynesiske Børn over Sædet indtil den 5. Maaned, og til hvilket der skal findes noget tilsvarende hos visse Mongoler. Melanesierne har mørk Hudfarve, Polynesierne er lysere. Sproget er melanesisk, som ogsaa tales paa Fidjiøerne o. fl. Øgrupper, indtil Admiralitetsøerne og de endnu videre mod V. liggende smaa Øer. Nogle af Befolkningerne saaledes Sulkaerne paa Ny Pommern har stærkt jødiske Træk og ligner derved Beboerne af Kejser Wilhelms Land paa Ny Guinea, hvor denne Ejendommelighed især forekommer.

Paa nogle Øer er Befolkningen ret talrig, men andre Steder i Tilbagegang og ligesom i Uddøen. Adskillige smaa Øer er ubeboede. Et ret fælles Karaktertræk er, at den er meget stridbar, saa at Fejder mellem de enkelte Stammer ofte forekommer, derhos blodtørstig og grusom, Menneskekæderi er ret almindelig, dog findes Modbydelighed mod at spise fangne hvide, maaske paa Grund af en Slags Overtro. Efterhaanden har mildere Sæder begyndt at indfinde sig, hovedsagelig ved Indvirkning af Evropeere, der hist og her har nedsat sig som Kolonister, og af de Missionærer, der fra 1875 har taget Ophold paa flere af Øerne. Endnu dræbes dog stundom de efterlevende Hustruer, naar deres Mand er død, og uægte Børn dræbes af Moderen.

Meget omstændeligt beskriver Forfatteren Befolkningernes Sæder og Skikke, saaledes Ceremonierne ved Brylluper, Begravelser, Børns Fødsel og Drengenes Omskæring, derhos Stammeforholdene, der iagttages meget nøje, saaledes at det betragtes som Blodskam, naar en Mand gifter sig med en Kvinde, der hører til hans egen Stamme. Polygami er tilladt, men ikke almindelig. Mest indgaaende behandler Forfatteren de hemmelige Stammeforbund, som omtrent forekommer overalt, og hvorfra Kvinderne er udelukkede, medens Drengene stundom maa underkaste sig allehaande Gyse-

ligheder for at blive indlemmede i dem, og de mærkelige Danse, der udføres med Masker af forskellige Former og ofte af gigantisk Størrelse ved alle mulige Festligheder. Et helt Afsnit af Bogen angaar alene dette Forbund og Maskedansene. En kras Overtro staar i Forbindelse med de fleste af dem og griber i det Hele taget ind i mange Forhold. Lægevidenskabelig Kundskab er ikke ubetydelig, og der anvendes baade Trepanation ved Benbrud i Hjærneskallen, en Slags Trepanation i Panden som Middel mod Epilepsi m. fl. Sygdomme og en Slags Aareladning. Epidemier, især Dyssenteri, forekommer dog ofte hærgende.

Tatovering eller Bemaling med røde, hvide eller sorte Farver er almindelig. Nogle Stammer farver ogsaa Tænderne sorte. Overalt er man meget omhyggelig med Haarfrisuren. Haarsmykker af Fugleffjer forekommer ofte; ogsaa bruges ofte Blomster, smukt farvede Blade og vellugtende Urter, der til Dels anses som Tryllemidler, som Haarpynt. Et Steds anvendes Parykker særligt som Smykke for Krigerne.

Befolkningen udmærker sig næsten overalt ved stor Dygtighed i at bygge Baade, nogle endog med Sejl og rigt ornamenterede. Fiske og Skildpaddefangst drives ivrigt. Der anvendes baade Ruser, Net og Medekroge. En ikke ringe Færdighed i at forfærdige Lervarer og udsmykkede Skaale af Træ træffes, derhos benyttes endnu enkelte Steder Stenredskaber, hvis skarpe Dele er lavede af Obsidian. Disse bliver dog nu efterhaanden sjældnere, Nissangruppen befandt sig endnu for 25 Aar siden ganske i Stenalderen. Nu er der imod de fleste Stenredskaber erstattede af Redskaber af Jærn. Nogle Steder træffes ogsaa Redskaber til Vævning. Hytterne er især dannede af Bambus, og nogle Steder findes Pælebygninger.

Af Vaaben er Køllerne de mest almindelige, derhos Spyd. Paa de vestlige Øer minder nogle af Formerne for Vaabnene om gamle kinesiske Jærnvaaben.

I et særskilt Afsnit er ligesom de hemmelige Forbund og Maskedansene behandlet Befolkningens Sagn og Æventyr, af hvilke der findes fremsat en Mængde Prøver. Sagn og Æventyr træffes i meget ulige Antal paa de forskellige Øer, flest i Ny Pommern og Ny Meklenburg, enkelte Egne undtagne, og paa Admiralitetsøerne. Et ret karakteristisk Træk er, at flere af Æventyrene ender med, at Hovedpersonerne bliver spiste.

Et andet særskilt Afsnit angaar Sprogene, der har et overmaade stort Ordforraad angaaende Dyr, Planter og Husredskaber, men er meget fattigt angaaende alt, hvad der vedrører Følelser, Sjæleliv og moralske Begreber,

kort sagt alt, hvad der ikke angaar de indfødtes Beskæftigelser og daglige Liv. Grammatiken er vanskelig, der findes saaledes ofte baade Enkelttal, Dualis, Trialis og Pluralis i Ordenes Bøjninger.

Yderligere behandles i et særligt Afsnit Kultur og Nytteplanterne, Husdyrene og de Dyr, der er Genstand for Jagt. De vigtigste Næringsmidler af Planteriget er Knollerne af Taro- og Yamsplanterne, Batater (søde Kartofler), Bananer, Brødfrugt og Kokosnødder, hvilke sidste udgør den vigtigste Eksportartikel, dels i naturlig Form, dels i Form af Kopra (tørrede Kærner, der bl. a. bruges til Fremstilling af Kokosolie). Forfatteren beskriver nøje Tarodyrkningen. Ogsaa Tapiokplanten er i den senere Tid bleven ret udbredt, og Sagopalmen er nogle Steder af Betydning. Som Prydplanter dyrkes især Hibiscus, Gardenier og Kroton. Kokospalmen trives kun ved Stranden og saa langt ind i Landet, som Søbrisen med sit Indhold af Salt kan gøre sig gældende. Den mangler dog i mange Egne, hvor disse Betingelser findes. Bambusrørene spiller en stor Rolle som Bygningsmateriale.

Af Husdyr er Svinet det vigtigste, dog er det forbudt mange, som hører til visse Forbund, at spise Svinekød. Næst Svinet er Hunden det vigtigste Husdyr. Hundekød anses for en Delikatesse, og Hundetænder bruges dels som Penge, foruden især visse Muslingers Skaller, dels som Smykker. Derhos spises forskellige Pungdyr og den flyvende Hund, ogsaa mange Skildpadder, ligesom disses Æg. Der holdes Høns; vilde Fugle spises ikke meget, Kasuarerne undtagne. Der spises mange Fisk, og de indfødte kender godt de giftige. Muslinger og Skaldyr spises af Melanesierne kun kogte, medens Polynesierne spiser dem raa og omtrent ikke forsmaar nogensomhelst Slags.

Af Metaller udbyttes omtrent ingen, og der findes ogsaa kun lidet af saadanne.

Et sidste Afsnit angaar Opdagelserne af Øerne i Tidernes Løb og frembyder meget af Interesse.

Parkinsons Værk er rigt illustreret og indeholder mange smukt udførte Billeder af Landskaber, Folk, Vaaben og Redskaber.

I Sammenhæng med Bogen bør nævnes, at dens Forlæggere, Strecker og Schröder i Stuttgart, vil udgive i tvangfri Hefter et lovende Samlerværk, Studien und Forschungen zur Menschen- und Völkerkunde, der skal indeholde Monografier angaaende de primitive Folkeslags Antropologi, Etnologi og Fortidshistorie.

Emil Madsen.